

Комунистическият режим в България е особено суров към свободата на словото. Той се плаши от свободната мисъл, изречена на глас и затова прави всичко възможно да наложи свой идеологически модел в литературата и изкуството (социалистически реализъм), чрез който да вкара в партийните клишета творците.

Когато това не е достатъчно налага цензура или тласка към автоцензура, създава структури в Държавна сигурност, които да следят хората на изкуството.

След падането на Берлинската стена през 1989 г. малко по малко започна да става известно и творчество, което е в противовес на официалната комунистическа догма в литературата. Макар и да няма подробно изследване на антитоталитарната литература в България известно е, че не са никак малко художествените произведения на различни автори, някои от които изобщо непознати на по-широката аудитория, в които звучи свободното и неподкупено слово от периода на тоталитарния комунизъм у нас.

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям сборника „**Антитоталитарната литература**”, в който са разгледани различни проблеми, посветени на свободата на словото по времето на комунизма. Изданието включва текстовете на участниците в единствената по рода си национална научна конференция за антитоталитарната литература с международно участие, която се проведе в София през март 2009 г.

Неин домакин беше Института за литература при БАН, а сборникът е издаден с подкрепата на фондация „Конрад Аденауер” и Националния фонд „Научни изследвания”

Антитоталитарната литература: Памет срещу забравата на злото

Написано от Христо Христов
Неделя, 14 Юни 2015 17:51

към Министерството на образованието и науката. Редакционната колегия, работила по изданието, включва литературния историк Вихрен Чернокожев, литературния критик Божидар Кунчев и поета Едвин Сугарев.

Защо е важно да познаваме антитоталитарната литература и творците, които са дръзнали за пишат свободно? Тази история е и част от съпротивата на българското общество срещу комунистическия режим, част от интелектуалната съпротива срещу тоталитарната власт на БКП.

„Ако забравата е съвсем естествена реакция на отделния човек, то болната обществена съвест, колективното безпаметство за престъпленията на комунизма или по точно на тоталитарсоциализма, ражда и ще ражда нови общества без памет, в които травмичното минало ще умножава и умножава престъпността”, посочва литературният историк и критик Вихрен Чернокожев в своя доклад „Антитоталитарната литература: Памет за злото, отговорност за бъдещето”.

Той подчертава, че в историята на новата българска словесност антитоталитарната литература дори не се споменава, камо ли да се признава. Причината е очевидна, тя антитоталитарната литература е насилствено изкоренена след 1947 г. от идеологическите надзиратели на културата, които обявяват социалистическия реализъм за „единствено правилния” и безалтернативен метод в изкуството.

Литературният критик посочва, че антитоталитарната литература не се гради само върху отрицанието. „Житейската задача на антитоталитарната литература е проактивна и съвсем не се свежда до поредното революционно прекрояване, пренаписване, пренареждане на литературната и културната ни история”, отбелязва Чернокожев.

По думите му антитоталитарната литература има съвсем друг манталитет. Тя няма да смачка например кърваво-червената емблема на българската тоталитарна литература – „Ода за СССР” на Орлин Орлинов, писана по повод нахлуването на войските от Варшавския договор в Чехословакия през 1968 г. Няма и да я изхвърли от културната памет, както соцреализмът се опитва да преследва, забрани, и ограничи „Задочни репортажи за България” на Георги Марков.

Антитоталитарната литература: Памет срещу забравата на злото

Написано от Христо Христов
Неделя, 14 Юни 2015 17:51

„Житейската задача на антитоталитарната литература е да ни приближи до изгубения автентизъм на собствения ни живот. И чак на второ и трето място до автентизма на литературната и културната ни история”, убеден е Вихрен Чернокожев. Той подчертава, че антитоталитарната литература възстановява отнетото човешко достойнство, усилието на човека да изрече онези културни универсалии, по отношение на които животът има стойност.

Литературният историк припомня, че началото на българската антитоталитарна литература не започва след 9 септември 1944 г., а по-рано – още в началото на 30-те години на ХХ век, когато писатели като Димитър Подвързачов, Райко Алексиев, Димитър Талев на висок глас коментират в творбите си Сталиновите репресии в Съветския съюз.

За тях и за критици като Йордан Бадев и Данаил Крапчев, за Янко Янев не е никаква тайна едносъщният корен на националсоциализма и социализма по съветски образец.

В сборника ще намерите 37 отделни публикации, посветени на проблеми, засягащи литературното творчество при тоталитарния комунистически режим и живота и съдбата на редица автори. Сред тях са Александър Геров, Асен Христофоров, творческият тандем Радой Ралин – Борис Димовски, Константин Павлов, Борис Христов, Стефан Гечев, Стефан Маринов, а също така и редица личности, автори на лагерна и затворническа поезия – Иван Дичев, Стефан Попстефанов, Дянко Марков, Иван Хадииванов, Илия Кехайов, Васил Зафиров, Йордан Русков, Йосиф Петров, Стефан Стамов, Георги Заркин, както и на творци, съпротивлявали се срещу "възродителния процес" като поета Мехмед Карахюсеинов и др.

„Антитоталитарната литература”, сборник, Издателски център Боян Пенев, 2009 г., 463 страници.